

Ерлан Әбіл, М.Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің тарих магистрі.

Өркениеттің жазу құралы

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың биылғы халыққа Жолдауында жариялаған Қазақстанның Үшінші жаңғыруының басты тетігі, кілті биылғы жылдың сәуір айындағы "Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру" бағдарламалық мақаласында анық көрініс тапты. Мемлекет басшысының бұл бағдарламалық мақаласы бірден жазыла салған дүние емес екенін аңғаруға болады. Өйткені, мазмұнына зер салатын болсақ, өткен тарихи кезеңдерге сындарлы баға беріліп, ой елегінен өткізіліп, рухани дамуымыздың айқын бағыты белгіленген.

Президенттің бағдарламалық мақаласында көтерілген көкейкесті мәселенің бірі - қазақ тілін біртіндеп латын әліпбиіне көшіру. Еліміз тәуелсіздігін алған кезден бастап-ақ қазақ лингвистері мен зиялы қауымының арасында латын әліпбиіне көшудің пайдасы мен зияны туралы пікірталастар жүргізіле бастаған еді. Бұл мәселені Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев 2012 жылы "Қазақстан - 2050" Стратегиясы - қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты" атты халыққа Жолдауында да қозғаған болатын. Президентіміз латын әліпбиіне көшудің нақты жолдарын көрсетіп, осы мәселені ел арасында кеңінен талқылануы қажет екенін алға тартып, Үкіметке 2017 жылдың аяғына дейін қазақ тілінің әліпбиін қалыптастыруды тапсырды. Қазірп қазақ жазуында қолданылып жүрген әліпбиді латын әріптерімен ауыстыру мәселесі көпшілікті алаңдатып отырғаны белгілі, бірақ бұл болашаққа батыл қадам жасап, елімізді төрткіл дүниеге танытып келе жатқан Елбасының тағы бір маңызды бастамаларының бірі екені даусыз. Сонымен қатар дер кезінде қозғалған тіліміздің болашағы үшін жасалған ғылыми маңызды іс-шара екендігіне еш күмән келтіруге болмайды. Өйткені, бүгінгі компьютер заманында әлемдік ғаламтор жүйесіндегі ақпарат кімінің қолында болса, сол өз билігін емін-еркін жүргізе алады. Ал ақпараттың басты құралы – жазу. Яғни, ғаламтор жүйесінде үстемдік жасаушы - латын графикасы.

Білім, ғылым, өндіріс саласына еніп жатқан жаңа технологияларға латын әліпбиі арқылы ғана қол жеткізе аламыз. Әлем елдерінің 70 пайызға жуығы латын әліпбиін қолданады. Латын әліпбиіне көшу арқылы халықаралық ақпараттық кеңістікке шығу жеңілдейді, ғаламтор жүйесін халқымызға ана тілінде меңгеруге жол ашылады. Әрі болашақ ұрпақтың ақпарат алмасу, білім алу, шығармашылықпен айналысу факторы ретінде бұл мәселеге барынша жауапкершілікпен қарау - заман талабы. Қалай болғанда да, латын әліпбиіне көшу түркі халықтарына ортақ жазу қалыптастыруға, шетелдегі қандас бауырларымыздың шығармаларымен емін-еркін танысуға оң ықпалын типтетіні анық.

Ұлт алдындағы осындай ұлы мақсаттарды түсінген М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің ұжымы аталмыш бағытты жүзеге асыруға белсене қатысады. Университетте мемлекеттік тілдің латын әліпбиіне ауысуы бағытында біршама жұмыстар атқарылуда. Мәселен "Латын әліпбиі әлемдік ақпараттық кеңістікке ену" тақырыбында сұхбат өткізілді. Ол студенттер арасында латын әліпбиінің нұсқаларын саралауға, оның ұтымды жақтарын байқауға, үздік үлгілерін ұсынуға бағытталған. "Бірыңғай стандартты жаңа үлгідегі қазақ әліпбиі" атты байқау қорытындысы бойынша жеңімпаз студенттер "Үздік әліпби үлпісі", "Үздік компьютерлік клавиатура", "Үздік тұсаукесер" аталымдарымен марапатталды.

Студенттер мен магистранттарға Қазақстандағы жазу мен түркі әліпбиінің даму тарихы бойынша ақпараттық сағат өткізілді "Алаш" партиясы өкілдерінің латын әліпбиіндегі еңбектері тарихтағы рөлі" тақырыбында "дөңгелек үстел", "Латын әліпбиіне көшу - қазақ тілінің болашағы" атты студенттердің ғылыми-тәжірибелік конференциясы өтті. Алдағы уақытта аталмыш бағыт бойынша эсселер байқауын, дебат, "дөңгелек

үстелдер" өткізу, "Латын әліпбиіне көшу-қазақ тілінің болашағы" атты аймақтық ғылыми-тәжірибелік конференция ұйымдастыру жоспарланған.

Латын әліпбиі - өркениетінің жазу, оқу құралы. Латын әліпбиі -заман талабы. Латын әліпбиіне көшу, ана тіліміздің болашағын ойлап, қолданыс аясын одан әрі кеңейте түсуге мүмкіндік жасап, қазақы айтылым (орфоэпия) мен жазылым (орфография) талаптарын жүйеге түсіру деп түсіну керек. Сондықтан да болашақта қолға алмақ болып отырған латын әліпбиі қазақ елін әлем мемлекеттерімен жақындастырып, жарқын болашаққа апарады деген сенімдеміз.